

Bryssel, 22. toukokuuta 2026
(OR. en)

9543/26

TELECOM 251
CYBER 240
JAI 647
COPEN 196
DATAPROTECT 170
EJUSTICE 25
COSI 85
IXIM 118
ENFOPOL 186
RELEX 699
MI 520
COMPET 607
CODEC 983

SAATE

Lähtettäjä: Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine
DEPREZ

Saapunut: 20. toukokuuta 2026

Vastaanottaja: Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri

Kom:n asiak. nro: COM(2026) 234 final

Asia: KOMISSIION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA
NEUVOSTOLLE
ASETUKSEN (EU) 2024/1689 112 ARTIKLAN 1 KOHDAN NOJALLA
HYVÄKSYTTY KERTOMUS TARPEESTA TARKISTAA LUETTELOA
KIELLETYISTÄ TEKOÄLYYN LIITTYVISTÄ KÄYTÄNNÖISTÄ JA
LIITTEESSÄ III OLEVAA LUETTELOA SUURIRISKISISTÄ
TEKOÄLYJÄRJESTELMISTÄ

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2026) 234 final.

Liite: COM(2026) 234 final

Bryssel 20.5.2026
COM(2026) 234 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

**ASETUKSEN (EU) 2024/1689 112 ARTIKLAN 1 KOHDAN NOJALLA
HYVÄKSYTTY KERTOMUS TARPEESTA TARKISTAA LUETTELOA
KIELLETYISTÄ TEKOÄLYYN LIITTYVISTÄ KÄYTÄNNÖISTÄ JA LIITTEESSÄ
III OLEVAA LUETTELOA SUURIRISKISISTÄ TEKOÄLYJÄRJESTELMISTÄ**

EUROOPAN KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

ASETUKSEN (EU) 2024/1689 112 ARTIKLAN 1 KOHDAN NOJALLA HYVÄKSYTTY KERTOMUS TARPEESTA TARKISTAA LUETTELOA KIELLETYISTÄ TEKOÄLYYN LIITTYVISTÄ KÄYTÄNNÖISTÄ JA LIITTEESSÄ III OLEVAA LUETTELOA SUURIRISKISISTÄ TEKOÄLYJÄRJESTELMISTÄ

1. Asiayhteys ja taustatietoa

- (1) Tekoälyä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä ja tiettyjen asetusten muuttamisesta 13 päivänä kesäkuuta 2024 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2024/1689, jäljempänä 'tekoälysäädös'¹, tuli voimaan 1. elokuuta 2024. Tässä asetuksessa vahvistetaan tekoälyn sääntelyä unionissa koskeva kattava oikeudellinen kehys, jonka tavoitteena on edistää tekoälyn liittyvää innovointia ja tekoälyn käyttöönottoa varmistamalla samalla terveyden, turvallisuuden ja perusoikeuksien, myös demokratian ja oikeusvaltion, suojelun korkea taso Euroopan unionissa.
- (2) Tekoälysäädöksessä noudatetaan riskiperusteista lähestymistapaa, jossa tekoälyjärjestelmät luokitellaan neljään riskiluokkaan: i) kohtuuton riski ii) suuri riski iii) avoimuuteen kohdistuva riski ja iv) minimaalinen riski tai ei riskiä. Kohtuuttoman riskin riskiluokkaan kuuluvat tekoälysäädöksessä luetellut EU:ssa kielletyt tekoälyn liittyvät käytännöt (tekoälysäädöksen 5 artikla). Tekoälyjärjestelmät luokitellaan suuririskisiksi tekoälysäädöksen 6 artiklan mukaisesti luettuna yhdessä säädöksen liitteiden I (luettelo unionin yhdenmukaistamislainsäädännöstä) ja III kanssa. Liitteessä III on lueteltu kahdeksan alaa ja siinä kuvataan alakohtaisesti tekoälyjärjestelmien konkreettisia käyttötapauksia, joiden Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat arvioineet aiheuttavan suuren riskin henkilöiden terveydelle ja turvallisuudelle tai perusoikeuksille.
- (3) Tekoälysäädös on suunniteltu joustavaksi ja tulevaisuuden vaatimukset huomioon ottavaksi oikeudelliseksi välineeksi, jonka avulla tiettyjä sääntöjä voidaan mukauttaa, jotta voidaan ottaa huomioon teknologian nopea kehitys ja tekoälyjärjestelmien käytön mahdolliset muutokset sekä uudet riskit. Tätä varten tekoälysäädöksessä säädetään jatkuvasta seurannasta ja tarkistamisesta sen varmistamiseksi, että säännöt ovat jatkossakin merkityksellisiä ja vaikuttavia. Näitä periaatteita sovelletaan jo ennen erityissäännösten, kuten suuririskisiä tekoälyjärjestelmiä koskevien sääntöjen, soveltamista.
- (4) Tekoälysäädöksen 112 artiklassa säädetään erityisestä seurantavälineestä tekoälysäädöksen arviointia ja uudelleentarkastelua varten. Tekoälysäädöksen 112 artiklan 1 alakohdan mukaan komission tehtävänä on arvioida vuosittain tekoälysäädöksen voimaantulon jälkeen ja tekoälysäädöksen 97 artiklassa säädetyn säädösvallan siirron keston päättymiseen saakka, onko liitteessä III olevaa luetteloa suuririskisistä tekoälyjärjestelmistä tai tekoälysäädöksen 5 artiklassa säädettyä luetteloa kielletyistä

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2024/1689, annettu 13. kesäkuuta 2024, tekoälyä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä (tekoälysäädös) (EUVL L, 2024/1689, 12.7.2024).

tekoölyyn liittyvistä käytännöistä tarpeen muuttaa. Komission on toimitettava kyseisen arvioinnin tulokset Euroopan parlamentille ja neuvostolle.

- (5) Tämä on ensimmäinen kyseisen säännöksen nojalla hyväksytty kertomus. Sen tavoitteena on arvioida, onko liitteessä III olevaa luetteloa tekoölyjärjestelmien käyttötapauksista ja tekoölysäädöksen 5 artiklassa säädettyä luetteloa kielletyistä tekoölyyn liittyvistä käytännöistä tarpeen muuttaa, jotta tekoölysäädös olisi edelleen merkityksellinen ja vaikuttava tekoölyteknologian nopeasta kehityksestä huolimatta. Liitteessä III esitetyn alakohtaisen luettelon uudelleentarkastelua ei käsitellä tässä kertomuksessa, koska komission on suoritettava uudelleentarkastelu vasta 2. elokuuta 2028 mennessä tekoölysäädöksen 112 artiklan 2 kohdan mukaisesti.
- (6) Kertomuksessa esitellään aluksi sen laatimisessa käytettyä menetelmää. Tämän jälkeen siinä käytetään tätä menetelmää ja arvioidaan, onko liitteessä III olevaa luetteloa tekoölyjärjestelmien suuririskisistä käyttötapauksista ja tekoölysäädöksen 5 artiklassa säädettyä luetteloa kielletyistä tekoölyyn liittyvistä käytännöistä tarvetta tarkistaa.
- (7) Koska tekoölysäädöksen voimaantulosta on kulunut vain vähän aikaa ja sitä on sovellettu tämän kertomuksen hyväksymisajankohtaan mennessä vain rajallisesti, myös tässä kertomuksessa esitetty arviointi on rajallinen. Tekoölysäädöksen II lukua (kielletyt tekoölyyn liittyvät käytännöt) alettiin soveltaa 2. helmikuuta 2025. Kyseisen luvun täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä sovelletaan kuitenkin vasta 2. elokuuta 2026 alkaen eikä kaikkia kansallisia toimivaltaisia viranomaisia ole vielä nimetty. Tekoölysäädöksen liitteessä III lueteltuja suuririskisiä tekoölyjärjestelmiä koskevia velvoitteita sovelletaan 2. elokuuta 2026 alkaen ja tämän määräajan siirtämistä harkitaan.² Komissio julkaisi helmikuussa 2025 kiellettyjä tekoölyyn liittyviä käytäntöjä koskevat suuntaviivat³, mutta suuririskisten tekoölyjärjestelmien luokittelua koskevien suuntaviivojen laadinta on edelleen kesken. Näin ollen tiettyjä käsitteitä ja tiettyjen tekoölyn käyttötapausten luokittelua on edelleen selvennettävä kyseisissä suuntaviivoissa ja niitä on kehitettävä edelleen soveltamalla tekoölysäädöksen liitettä III ja siihen liittyviä säännöksiä käytännössä.

2. Tekoölysäädöksen 112 artiklan 1 kohdan mukaista uudelleentarkastelua varten hyväksytty menetelmä

- (8) Ohjatakseen 112 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja arviointeja ja uudelleentarkasteluja tekoölytoimiston olisi tekoölysäädöksen 112 artiklan 11 kohdan mukaisesti sitouduttava kehittämään puolueeton ja osallistava menetelmä riskitason arvioimiseksi asiaankuuluvissa

² Komissio ehdotti tekoölyä koskevassa digitaalialan koontiasetuksessa, että suuririskisiä tekoölyjärjestelmiä koskevien sääntöjen aikataulu yhdenmukaistettaisiin standardien ja muiden tukivälineiden saatavuuden kanssa. Kun komissio on vahvistanut, että standardeja ja muita tukivälineitä on riittävästi saatavilla, sääntöjä aletaan soveltaa liitteessä III lueteltuihin suuririskisiin tekoölyjärjestelmiin kuuden kuukauden siirtymäajan jälkeen ja joka tapauksessa viimeistään 2. joulukuuta 2027. Tästä neuvotellaan edelleen, ja Euroopan parlamentti ja neuvosto sopivat asiasta. Lisätietoja on ehdotuksessa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetusten (EU) 2024/1689 ja (EU) 2018/1139 muuttamisesta tekoölyä koskevien yhdenmukaistettujen sääntöjen täytäntöönpanon yksinkertaistamiseksi (tekoölyä koskeva digitaalialan koontiasetus). {SWD(2025) 836 final}, Bryssel, 19.11.2025, COM(2025) 836 final, 2025/0359 (COD).

³ Saatavilla osoitteessa: [Komissio julkaisee tekoölysäädöksessä määritellyt ohjeet kielletyistä tekoölykäytännöistä. | Euroopan digitaalista tulevaisuutta rakentamassa.](#)

artikloissa esitettyjen perusteiden pohjalta ja uusien järjestelmien sisällyttämiseksi liitteessä III esitettyyn luetteloon, mukaan lukien nykyisten alojen otsikoiden laajentaminen tai uusien alojen otsikoiden lisääminen kyseiseen liitteeseen, ja tekoälysäädöksen 5 artiklassa esitettyyn luetteloon kielletyistä käytännöistä.

- (9) Kertomuksen tässä osiossa esitellään tekoälytoimiston kehittämä menetelmä, jolla varmistetaan tämän veloitteen noudattaminen tätä kertomusta laadittaessa. Kertomuksessa esitetään ensinnäkin yleiskatsaus tekoälysäädöksen 5 artiklassa säädetyn kiellettyjen tekoälyyn liittyvien käytäntöjen luettelon ja liitteessä III olevan suuririskisten tekoälyjärjestelmien luettelon uudelleentarkastelun oikeudellisista arviointiperusteista (ks. 2.1 jakso jäljempänä). Näiden oikeudellisten arviointiperusteiden perusteella voidaan arvioida tarkemmin mahdollista uudelleentarkastelua, erityisesti sellaisten todellisten tekoälyjärjestelmien osalta, joiden voidaan katsoa kuuluvan näihin kahteen luokkaan. Toiseksi kertomuksessa esitellään tiedon keräämisessä ja analysoinnissa käytetyt osallistavat menetelmät sekä arviointiprosessin aikana noudatettu lähestymistapa (ks. 2.2 jakso jäljempänä).

2.1. Oikeudelliset arviointiperusteet, joiden perusteella arvioidaan tarvetta muuttaa tekoälysäädöksen 5 artiklassa säädettyä kiellettyjen tekoälyyn liittyvien käytäntöjen luetteloa ja tekoälysäädöksen liitteessä III esitettyä luetteloa suuririskisistä tekoälyjärjestelmien käyttötapauksista

- (10) Arvio tarpeesta muuttaa tekoälysäädöksen 5 artiklan mukaista kiellettyjen tekoälyyn liittyvien käytäntöjen luetteloa sekä liitteessä III esitettyjä suuririskisiä tekoälyjärjestelmien käyttötapauksia perustuu oikeudellisiin arviointiperusteisiin. Tekoälysäädöksen liitettä III koskevista arviointiperusteista on säädetty nimenomaisesti tekoälysäädöksessä (tekoälysäädöksen 7 artikla), kun taas tekoälysäädöksen 5 artiklaa koskevat arviointiperusteet perustuvat lainsäädännön taustalla oleviin periaatteisiin.

2.1.1. Perusteet 5 artiklassa olevan kieltoluettelon tarkistamiseksi

- (11) Tekoälysäädöksen 5 artiklassa kielletään tiettyjen tekoälyjärjestelmien saattaminen EU:n markkinoille, käyttöönotto tai käyttö sellaisia käytäntöjä varten, joihin liittyy manipulointia, hyväksikäyttöä, sosiaalista valvontaa ja valvontaa, ja muita sellaisia käytäntöjä varten, jotka ovat luontaisesti perusoikeuksien ja unionin arvojen vastaisia. Tekoälysäädöksen johdanto-osan 28 kappaleessa selvennetään, että tällaiset käytännöt ovat erityisen haitallisia ja loukkaavia, koska ne ovat ihmisarvon kunnioittamista, vapautta, tasa-arvoa, demokratiaa ja oikeusvaltiota koskevien unionin arvojen sekä EU:n perusoikeuskirjassa vahvistettujen perusoikeuksien vastaisia.⁴ Näin ollen tekoälysäädöksen 5 artiklan uudelleentarkastelu voi olla perusteltua, jos on saatu vakuuttavia todisteita siitä, että nykyisillä kielloilla ei puututa riittävästi uusiin tai kehittyviin tekoälyyn liittyviin

⁴ Euroopan unionin perusoikeuskirja. EUVL C 326, 26.10.2012, s. 391–407.

käytäntöihin, jotka tosiasiallisesti heikentävät EU:n arvoja tai perusoikeuskirjassa vahvistettuja perusoikeuksia ja joita pidetään erityisen haitallisina ja loukkaavina.

- (12) Lisäksi tekoöllysäädöksen 5 artiklan 8 kohdassa säädetään, että tekoöllysäädös ei vaikuta kieltoihin, joita sovelletaan, jos tekoölyyn liittyvä käytäntö rikkoo muuta unionin oikeutta. Kyseisessä säännöksessä korostetaan, että tekoöllysäädös on vuorovaikutuksessa muiden oikeudellisten kehysten kanssa sen horisontaalisen luonteen vuoksi.⁵ Kaiken kaikkiaan tekoöllysäädöksessä asetetuilla kielloilla pyritään ensisijaisesti keskittymään puutteisiin, joita ei ole vielä korjattu muussa EU:n lainsäädännössä ja joita varten on laadittava tekoölyä koskevia markkinapohjaisia sääntöjä. Vaikka muita EU:n säädöksiä voidaan soveltaa rinnakkain tekoöllysäädöksen kanssa, niissä väistämättäkin lähestytään ongelmia eri näkökulmista ja niissä sovelletaan eri täytäntöönpanomekanismeja, minkä vuoksi niissä ei välttämättä käsitellä riittävästi sellaisten tekoölyyn liittyvien käytäntöjen kokonaisriskejä, joita ei voida hyväksyä.
- (13) Näin ollen komissio uudelleen tarkastelee tekoöllysäädöksen 5 artiklassa olevaa luetteloa kielletyistä tekoölyyn liittyvistä käytännöistä arvioimalla tarvetta tarkistaa luettelo vähintään kahteen kumulatiiviseen edellytykseen perustuen:
- on olemassa uusia tai kehittyviä tekoölyyn liittyviä käytäntöjä, jotka heikentävät EU:n arvoja tai perusoikeuskirjassa vahvistettuja oikeuksia ja vapauksia ja jotka eivät sisälly nykyiseen tekoöllysäädöksen 5 artiklassa olevaan luetteloon kielletyistä tekoölyyn liittyvistä käytännöistä; sekä
 - sääntelyssä on edelleen puutteita muusta sovellettavasta EU:n lainsäädännöstä huolimatta, mikä edellyttää tekoöllysäädöksen kieltojen uudelleentarkastelua sen varmistamiseksi, että haitalliset tekoölyyn liittyvät käytännöt on kattavasti huomioitu.
- (14) Tekoöllysäädöksen 5 artiklaa voidaan muuttaa ainoastaan lainsäädännöllisellä muutoksella. Jos komissio toteaa, että tekoöllysäädöksen 5 artiklaa on tarvetta muuttaa, se toimittaa arviointinsa tulokset Euroopan parlamentille ja neuvostolle ja harkitsee asiaa koskevan lainsäädäntöehdotuksen esittämistä.

2.1.2. Perusteet liitteessä III olevan suuririskisten tekoölyjärjestelmien luettelon tarkistamiseksi

- (15) Tekoöllysäädöksen 6 artiklassa, luettuna yhdessä liitteiden I ja III kanssa, käsitellään tiettyjä tekoölyjärjestelmien käyttötarkoituksia, jotka on luokiteltu suuririskisiksi, koska ne aiheuttavat suuren riskin ihmisten terveydelle ja turvallisuudelle tai perusoikeuksille. Suuririskisiä tekoölyjärjestelmiä olisi saatettava unionin markkinoille, otettava käyttöön tai käytettävä vain, jos ne täyttävät tietyt tekoöllysäädöksessä vahvistetut pakolliset vaatimukset, joilla pyritään puuttumaan näihin riskeihin.

Uudelleentarkastelun rajaaminen liitteessä III lueteltujen suuririskisten tekoölyjärjestelmien käyttötarkoituksiin

⁵ Ks. tältä osin kiellettyjä tekoölyyn liittyviä käytäntöjä koskevien suuntaviivojen 2.8, 3.6, 4.4, 5.4, 6.4 ja 8.4 kohta.

- (16) Tekoöllysäädöksessä erotetaan toisistaan kaksi tekoölyjärjestelmien luokkaa, jotka luokitellaan suuririskisiksi tekoöllysäädöksen 6 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti. Ensimmäinen luokka on tekoölyjärjestelmät, jotka on sulautettu tuotteisiin turvakomponentteina tai jotka ovat itsenäisiä tuotteita, jotka kuuluvat liitteessä I luetellun unionin yhdenmukaistamislainsäädännön soveltamisalaan ja joilla voi olla haitallisia vaikutuksia ihmisten terveyteen ja turvallisuuteen ja jotka näin ollen luokitellaan suuririskisiksi tekoöllysäädöksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Toinen luokka on tekoölyjärjestelmät, joiden katsotaan aiheuttavan merkittävän riskin terveydelle, turvallisuudelle tai perusoikeuksille niiden käyttötarkoituksen vuoksi ja jotka näin ollen luokitellaan suuririskisiksi tekoöllysäädöksen 6 artiklan 2 kohdan mukaisesti.
- (17) Koska tekoöllysäädöksen 112 artiklan 1 kohdassa keskitytään mahdolliseen tarpeeseen tarkastella liitteessä III lueteltuja suuririskisiä tekoölyjärjestelmien käyttötapauksia uudelleen, tässä kertomuksessa ei käsitellä tekoölyjärjestelmiä, jotka on tarkoitettu käytettäväksi turvakomponentteina tai ovat itsenäisiä tuotteita, jotka kuuluvat tietyn liitteessä I luetellun EU:n yhdenmukaistamislainsäädännön soveltamisalaan. Tässä kertomuksessa suuririskisillä tekoölyjärjestelmillä tarkoitetaan vain erillisiä tekoölyjärjestelmiä⁶, joita käytetään liitteessä III luetelluilla ennalta määritellyillä aloilla.

Tekoöllysäädöksen 7 artiklassa luetellut perusteet suuririskisten tekoölyjärjestelmien käyttötapausten muuttamiseksi

- (18) Tekoöllysäädöksen 7 artiklassa komissiolle siirretään valta antaa delegoituja säädöksiä liitteen III muuttamiseksi lisäämällä siihen suuririskisiä tekoölyjärjestelmiä koskevia käyttötapauksia tai muokkaamalla tai poistamalla niitä, jotta voidaan ottaa huomioon teknologian nopea kehitys ja tekoölyjärjestelmien käytön mahdolliset muutokset (ks. myös tekoöllysäädöksen johdanto-osan 52 ja 173 kappale). Tähän valtuutukseen sovelletaan tekoöllysäädöksen 7 artiklan 1–3 kohdassa säädettyjä edellytyksiä.
- (19) Ensinnäkin tekoöllysäädöksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetään, että komissio voi antaa delegoituja säädöksiä lisätäkseen uusia käyttötapauksia liitteeseen III tai muokataksen kyseisessä liitteessä tällä hetkellä lueteltuja tapauksia edellyttäen, että i) tekoölyjärjestelmiä on tarkoitus käyttää millä tahansa liitteessä III luetelluista kahdeksasta alasta ja ii) tekoölyjärjestelmät aiheuttavat terveys- ja turvallisuushaitan riskin, joka on vähintään yhtä suuri kuin liitteessä III jo tarkoitettut riskit. Tämä toinen edellytys asettaa vertailevalle riskinarvioinnille kynnsarvon. Käyttötapausten lisäämiselle suuririskisten tekoölyjärjestelmien luetteloon on keskeisenä edellytyksenä, että niiden on aiheutettava terveys- ja turvallisuushaitan riski tai perusoikeuksiin kohdistuva riski, joka on vähintään yhtä suuri kuin liitteessä III jo mainittu riski. Näin varmistetaan suuririskisten tekoölyjärjestelmien luokittelun johdonmukaisuus ja oikeasuhteisuus.
- (20) Direktiivin 7 artiklan 2 kohdassa määritellään perusteet, jotka on otettava huomioon määritettäessä, ylittyykö tämä kynnsarvo. Perusteita ovat muun muassa tekoölyjärjestelmän käyttötarkoitus, sen todennäköinen käyttöaste, tekoölyjärjestelmän käsittelemien tietojen luonne sekä haitan nykyinen ja mahdollinen laajuus. Tekoöllysäädöksen johdanto-osan 52 kappaleessa selvennetään näiden perusteiden perusteluja toteamalla, että erilliset tekoölyjärjestelmät olisi luokiteltava suuririskisiksi, jos ne suunnitellun käyttötarkoituksensa perusteella aiheuttavat suuren riskin ihmisten

⁶ Muut suuririskiset tekoölyjärjestelmät kuin ne, jotka ovat 6 artiklan 1 kohdan mukaisia tuotteiden turvakomponentteja tai itsenäisiä suuririskisiä tuotteita.

terveydelle ja turvallisuudelle tai perusoikeuksille, kun otetaan huomioon sekä mahdollisen haitan vakavuus että sen esiintymistodennäköisyys, ja niitä käytetään tekoälysäädöksessä erikseen määritellyillä aloilla. Komissiolla on tietty harkintavalta perusteiden soveltamisessa edellyttäen, että ne otetaan asianmukaisesti huomioon ja niiden katsotaan täyttyvän kokonaisarvioinnissa.

- (21) Näin ollen tekoälysäädöksen liitteessä III olevan luettelon muuttamiskynnys ei perustu pelkästään uuteen teknologiseen kehitykseen tai yleiseen huoleen, vaan tekoälyjärjestelmien terveydelle, turvallisuudelle tai perusoikeuksille aiheuttamaan todistettavissa olevaan ja vertailukelpoiseen riskiin, joka on vähintään yhtä suuri kuin liitteessä III jo tarkoitettujen tekoälyjärjestelmien aiheuttama riski.

Suuririskisten tekoälyjärjestelmien käyttötapausten poistaminen liitteestä III

- (22) Tekoälysäädöksen 7 artiklan 3 kohdassa määritellään perusteet suuririskisten tekoälyjärjestelmien poistamiseksi liitteestä III. Tätä varten komission on osoitettava, että kyseessä oleva käytötapa ei enää aiheuta suurta haitan riskiä eikä sen poistaminen laske unionin oikeuden mukaista yleistä terveyden ja turvallisuuden tai perusoikeuksien suojelun tasoa.

2.2. Kertomuksessa käytetty puolueettoman ja osallistavan näytön keruu- ja analysointimenetelmä sekä noudatetut menettelyt

- (23) Tekoälysäädöksen 112 artiklan 11 kohdan mukaan tekoälytoimiston on sitouduttava kehittämään puolueeton ja osallistava menetelmä arvioidessaan kertomuksessa käsiteltävän uudelleentarkastelun tarvetta. Lisäksi komissio voi tekoälysäädöksen 112 artiklan 8 kohdan ja 112 artiklan 9 kohdan nojalla pyytää tietoja Euroopan tekoälyneuvostolta, jäljempänä 'tekoälyneuvosto', jäsenvaltioilta ja kansallisilta toimivaltaisilta viranomaisilta laatiessaan kertomustaan, ja sen on otettava huomioon tekoälyneuvoston, Euroopan parlamentin, neuvoston ja muiden asiaankuuluvien elinten tai lähteiden kannat ja havainnot tarkastelussaan ja arvioinnissaan.
- (24) Näiden säännösten mukaisesti komissio sovelsi tämän kertomuksen laatimisessa seuraavaa menetelmää.

- **Yhteistyö tekoälyneuvoston kanssa ja jäsenvaltioiden ja kansallisten toimivaltaisten viranomaisten kuuleminen**

Komissio kävi vuoropuhelua jäsenvaltioiden ja niiden kansallisten toimivaltaisten viranomaisten kanssa nimeämisprosessin aikana ja esitti niille asiaan liittyviä kysymyksiä tekoälyneuvoston välityksellä. Prosessiin osallistui useita tekoälyneuvoston alaryhmiä.

- **Sidosryhmien kuuleminen**

Komissio järjesti sidosryhmäkuulemisen kerätäkseen palautetta ja näkökulmia useilta eri sidosryhmiltä, kuten teollisuuden edustajilta, tiedeyhteisöltä, kansalaisyhteiskunnalta ja suurelta yleisöltä.

- **Empiirinen tutkimus: tekoälyyn liittyviä vaaratilanteita käsittelevien tietokantojen analysointi**

Komissio analysoi asiaankuuluvia tekoälyyn liittyviä vaaratilanteita käsitteleviä tietokantoja varmistaakseen kattavan ja näyttöön perustuvan lähestymistavan,

joka perustuu empiiriseen näyttöön tekoälyjärjestelmien aiheuttamista vahingoista.

- (25) Tämän kertomuksen laadinnassa käytettyjä näytön puolueettoman ja osallistavan keruun ja analysoinnin menetelmiä käsitellään yksityiskohtaisemmin jäljempänä. Alla esitetään yksityiskohtaisesti lähestymistavat, joilla pyrittiin varmistamaan, että kerätty tieto on kattavaa ja sisältää monipuolisesti eri sidosryhmien näkökulmia, ja tukee siten avointa, näyttöön perustuvaa ja perusteltua arviointia.

3. Kerättyjen tietojen analysointi

3.1. Analyysi jäsenvaltioiden ja tekoälyneuvoston kuulemisesta saaduista tiedoista

- (26) Tekoälyneuvosto kuuli jäsenvaltioita asiaankuuluvien alaryhmiensä⁷ kautta ja kehotti niitä vastaamaan suoraan kokouksissa tai kirjallisesti.

3.1.1. Jäsenvaltioiden kanta tarpeeseen tarkistaa tekoälynsäädöksen 5 artiklassa oleva luettelo kielletyistä tekoälyyn liittyvistä käytännöistä

Yleinen kanta

- (27) Asianomaisen tekoälyneuvoston alaryhmän järjestämässä kuulemisessa suurin osa läsnä olleista jäsenvaltioista totesi, että ne eivät tässä vaiheessa näe tarvetta muuttaa tekoälynsäädöksen 5 artiklassa säädettyä luetteloa kielletyistä tekoälyyn liittyvistä käytännöistä. Lisäksi yhdeksän jäsenvaltiota toimitti sähköpostitse kirjallisen lausunnon ja vahvisti, ettei luettelo ole tarpeen muuttaa. Alaryhmän kahdelta tarkkailijalta saatiin myös samanlaiset vastaukset.
- (28) Vastanneiden jäsenvaltioiden edustajat huomauttivat toistuvasti, että koska tekoälynsäädöksen tekoälyjärjestelmien ja kiellettyjen käytäntöjen määritelmää koskevia säännöksiä alettiin soveltaa vasta 2. helmikuuta 2025, täytäntöönpanosääntöjä aletaan soveltaa 2. elokuuta 2026 ja täytäntöönpanomekanismit eivät ole vielä käytössä, erityisen haitallisten ja loukkaavien käytäntöjen arviointi on vasta alkuvaiheessa. Koska tekoälynsäädöksen 5 artiklaa ryhdyttiin soveltamaan vasta jokin aika sitten, käytännön kokemuksia ja tietoa konkreettisista käyttötapauksista ei ole kartutettu vielä riittävästi, jotta tekoälynsäädöksen kieltojen vaikuttavuutta voitaisiin arvioida. Näin ollen todettiin, että asiasta voidaan tehdä mielekkäämpiä huomioita sitten, kun kyseiset säännökset ovat olleet voimassa pidemmän aikaa. Toistaiseksi jäsenvaltiot totesivat, että saatavilla on vain vähän konkreettista tietoa tai analyysseja eikä uudelleentarkastelu ole siksi perusteltua.

⁷ Jäsenvaltioille toimitettiin kysymyksiä tarpeesta tarkistaa liitteessä III esitettyä luetteloa käyttötapauksista ja tekoälynsäädöksen 5 artiklassa säädettyä luetteloa kielletyistä tekoälyyn liittyvistä käytännöistä 13. toukokuuta 2025 järjestetyssä tekoälyneuvoston kieltoja käsittelevän alaryhmän neljännessä kokouksessa, 16. toukokuuta 2025 järjestetyssä liitteen III mukaisen tekoälyneuvoston suuririskisiä tekoälyjärjestelmiä käsittelevän alaryhmän kolmannessa kokouksessa, 5. kesäkuuta 2025 järjestetyssä liitteen III mukaisen tekoälyneuvostonlainvalvontaa ja turvallisuutta käsittelevän alaryhmän kolmannessa kokouksessa ja 13. toukokuuta 2025 järjestetyssä tekoälyneuvoston tekoälyn käyttöä rahoituspalveluissa käsittelevän alaryhmän toisessa kokouksessa.

- (29) Näiden seikkojen perusteella voidaan todeta, että jäsenvaltioiden yleinen kanta oli, että kiellettyjen käytäntöjen luetteloa olisi tarkoituksenmukaisempaa tarkastella uudelleen tai muuttaa myöhemmin, kun säännösten täytäntöönpanosta on saatu riittävästi kokemusta.

Seurattavaksi merkityt asiat

- (30) Eräs jäsenvaltio ehdotti, että arvioitaisiin, olisiko kiellettyjen tekoälyyn liittyvien käytäntöjen luettelo mahdollista sisällyttää **tekoälyjärjestelmiä, joiden tarkoituksena on kehittää tai levittää haittaohjelmia**, jotka voivat vahingoittaa kriittistä infrastruktuuria, vaarantaa tietokantojen eheyden tai aiheuttaa perusoikeuksiin liittyviä riskejä. Analysoituaan tätä ehdotusta komissio katsoi, että tällaiseen kieltoon liittyvät riskit vaikuttaisivat olevan huomioitu riittävän kattavasti muussa EU:n lainsäädännössä⁸, mutta merkitsi asian seuranta ja jatkoarviointia varten.

3.1.2. Jäsenvaltioiden kanta tarpeeseen tehdä muutoksia tekoälysäädöksen liitteessä III esitettyihin suuririskisiin käyttötapauksiin

Yleinen kanta

- (31) Tarvetta muuttaa tekoälysäädöksen liitteessä III olevaa luetteloa suuririskisistä tekoälyjärjestelmien käyttötapauksista käsiteltiin useissa tekoälyneuvoston alaryhmien kokouksissa. Näissä kokouksissa useat läsnä olleista jäsenvaltiosta totesivat, että ne eivät tällä hetkellä näe tarvetta muuttaa liitettä III. Lisäksi seitsemän jäsenvaltiota toimitti sähköpostitse kirjallisen lausunnon vahvistaakseen, ettei liitettä III ole niiden mielestä tarpeen muuttaa tässä kohtaa.
- (32) Samoin kuin edellä esitettyjen tekoälysäädöksen 5 artiklassa olevaan luetteloon kielletyistä tekoälyyn liittyvistä käytännöistä tehtäviin mahdollisiin muutoksiin liittyvien näkökohtien kohdalla, kuulemiseen vastanneet jäsenvaltiot totesivat toistuvasti, että ne arvioivat edelleen lainsäädäntökehyksen vaikutuksia nykyisiin liitteessä III lueteltuihin suuririskisiin tekoälyn käyttötapauksiin. Suuririskisiä tekoälyjärjestelmiä koskevia sääntöjä ei vielä sovelleta, ja komissio laatii edelleen lisää suuririskisten tekoälyjärjestelmien luokittelua koskevia suuntaviivoja. Näiden seikkojen perusteella jäsenvaltiot katsoivat, että on ennen aikaista tehdä muutoksia liitteessä III olevaan luetteloon suuririskisistä tekoälyjärjestelmien käyttötapauksista.

Seurattavaksi merkityt asiat

- (33) Kaksi jäsenvaltiota ilmaisi huolensa tietyistä tekoälyn käyttötapauksista⁹.

⁸ Esim. EU:n kyberturvallisuuslainsäädäntö (ks. uusimmat säädökset, kuten EU:n kybersolidaarisuussäädös), direktiivi 2013/40/EU tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä ja neuvoston puitepäätöksen 2005/222/YOS korvaamisesta.

⁹ Kuten edellä todettiin, suuririskisiä tekoälyjärjestelmiä koskevat komission suuntaviivat annetaan vasta vuonna 2026. Näin ollen jäsenvaltioiden, sidosryhmien tai tekoälyyn liittyviä vaaratilanteita käsittelevien tietokantojen tunnistamien todellisten suuririskisten tekoälyjärjestelmien arvioinnit perustuvat ainoastaan tekoälysäädöksen tekstiin. Koska ohjeistusta on tässä vaiheessa rajallisesti saatavilla, konkreettisia arviointeja ei ollut kaikissa tapauksissa mahdollista tehdä, ja nämä tapaukset on merkitty seurattaviksi.

- (34) Yhtenä huolenaiheena oli lääkinnällisistä laitteista annetun asetuksen¹⁰ soveltamisalaan kuulumattomien **tekoälypohjaisten terapiaan tarkoitettujen (oma-apu) chattibottien**¹¹ sääntely. Tekoälypohjaiset terapiachattibotit ovat tekoälyä käyttäviä digitaalisia työkaluja, jotka on suunniteltu tarjoamaan käyttäjille mielenterveystukea ja emotionaalista neuvontaa keskustelukäyttöliittymien kautta. Vaikka ne esitetään hyvinvointia tukevana lääkinnällisinä laitteina, ne vaikuttavat käyttäjien mielenterveyteen liittyvään päätöksentekoon ja voivat käsitellä arkaluonteisia henkilötietoja. Näin ollen on vaarana, että tällaisten chattibottien tarjoama tuki ja emotionaalinen neuvonta voivat vaikuttaa kielteisesti yksilön mielenterveyteen. Eräs jäsenvaltio nosti esiin aiheeseen liittyen kysymyksen siitä, pitäisikö tällaiset järjestelmät luokitella suuririskisiksi tekoälyjärjestelmiksi.
- (35) Tätä kysymystä analysoituaan komissio katsoo, että kun terapiaan tarkoitettujen (oma-apu) chattibotit täyttävät lääkinnällisen laitteen määritelmän, niihin sovelletaan lääkinnällisistä laitteista annetun asetuksen mukaisia tiukkoja vaatimuksia ja valvontaa. Lisäksi kaikkein haitallisimmat tekoälypohjaiset terapiachattibotit kuuluvat mahdollisesti tekoälysäädöksen 5 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa säädettyjen kieltojen piiriin. Mitä tulee muiden tekoälypohjaisten oma-apuun tarkoitettujen chattibottien luokitteluun suuririskisiksi, suurinta osaa tällaisista tekoälyjärjestelmistä ei voitu sijoittaa mihinkään liitteessä III tällä hetkellä luetelluista käyttötapauksista, lukuun ottamatta joitakin erityispoikkeuksia, jotka jo kuuluvat käyttötapauksen piiriin.¹² Lisäksi tekoälysäädöksen 50 artiklassa säädetty avoimuusvelvoitteet voivat ainakin jossain määrin auttaa hillitsemään joitakin tekoälypohjaisiin terapiachattibotteihin liittyviä riskejä, erityisesti riskejä, jotka liittyvät tietoon perustuvaan päätöksentekoon ja mahdollisiin psykologisiin vaikutuksiin, joita vuorovaikutuksella voi olla yksilöihin. Näin ollen komissio aikoo ensin arvioida, miten näillä säännöksillä puututaan edellä mainittuihin riskeihin käytännössä, ennen kuin se harkitsee liitteeseen III tehtäviä muutoksia. Komissio myöntää kuitenkin, että tässä vaiheessa tämäntyyppiseen tekoälyjärjestelmään liittyvää käyttöä ja sen mahdollisia riskejä olisi seurattava tiiviisti ja lisänäyttöä olisi kerättävä tulevina vuosina, erityisesti kun tekoälysäädöksen suuririskisiä tekoälyjärjestelmiä koskevia säännöksiä aletaan soveltaa.
- (36) Toinen kuulemisessa esiin noussut huolenaihe koski **tekoälypohjaista yksilöllistä oppimista**. Tekoälysäädöksen 7 artiklassa lueteltuihin perusteisiin perustuvan tämänhetkisen analyysin perusteella komissio päättelee, että itseopiskeluun (itsenäiseen opiskeluun) käytettävät tekoälypohjaiset oppimisjärjestelmät eivät useimmissa tapauksissa aiheuta riskejä, jotka olisivat vähintään yhtä suuria kuin liitteessä III lueteltujen tekoälyjärjestelmien aiheuttamat riskit. Tällaisiin järjestelmiin liittyvästä suuresta haitan riskistä on vain rajallisesti empiiristä näyttöä, eikä kyseisiin järjestelmiin liittyviä vaaratilanteita ole havaittu. Samanlainen päätelmä on tehty tekoälyjärjestelmistä, joita

¹⁰ Jos chattibottia markkinoidaan tiettyjen mielenterveysongelmien hoitamiseen soveltuvana työkaluna tai se antaa käyttäjille hoitotoimenpiteisiin liittyvää neuvontaa, se kuuluisi todennäköisesti lääkinnällisistä laitteista annetun asetuksen soveltamisalaan, koska sitä voidaan pitää sairauden hoitoon tai lievitykseen tarkoitettuna ohjelmistona (lääkinnällisistä laitteista annetun asetuksen 2 artiklan 1 kohta). Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2017/745, annettu 5 päivänä huhtikuuta 2017, lääkinnällisistä laitteista, direktiivin 2001/83/EY, asetuksen (EY) N:o 178/2002 ja asetuksen (EY) N:o 1223/2009 muuttamisesta sekä neuvoston direktiivien 90/385/ETY ja 93/42/ETY kumoamisesta. (EUVL L 117, 5.5.2017, s. 1–175).

¹¹ Huolta asiasta esittivät myös eri sidosryhmät (ks. jäljempänä 3.2 jakso).

¹² Esimerkiksi tekoälypohjaiset terapiachattibotit, joissa on tunteentunnistustoimintoja. Tekoälyjärjestelmät, joita on tarkoitus käyttää tunteiden tunnistamiseen, luokitellaan suuririskisiksi liitteen III 1 kohdan c alakohdan mukaisesti.

käytetään yksilöllisten oppimateriaalien kehittämiseen itseopiskelua (itsenäistä opiskelua) varten. Muut tekoälypohjaisen yksilöllisen oppimisen käyttötapaukset on tunnistettu ja niitä on tarkoitus selkiyttää komission tulevissa suuririskisten järjestelmien luokittelua koskevilla suuntaviivoissa.

- (37) Eräs jäsenvaltio ehdotti, että tekoälysäädöksen liitettä III laajennettaisiin kattamaan sellaiset tekoälyn käyttötapaukset, joissa **viranomaiset myöntävät lupia**, esimerkiksi kun henkilö hakee ajokorttia, aseenkantolupaa ja ampumatarvikkeita koskevaa lupaa tai lupaa kemiallisten aineiden käsittelyyn tai räjähteiden kanssa työskentelyyn. Tässä vaiheessa on niukasti näyttöä siitä, että tällaisia käyttötapauksia olisi perusteltua luokitella suuririskisiksi tekoälysäädöksen 7 artiklassa säädettyjen perusteiden perusteella. Näin ollen komissio katsoo, että näitä riskejä on seurattava edelleen.

3.2. Sidosryhmien kuulemisesta saadun palautteen analysointi

- (38) Komissio kuuli 6 päivän kesäkuuta ja 18 päivän heinäkuuta 2025 välisenä aikana useita eri sidosryhmiä¹³ kerätäkseen tietoa tekoälysäädöksen suuririskisiä tekoälyjärjestelmiä koskevien sääntöjen täytäntöönpanosta. Kuuleminen sisälsi myös useita kysymyksiä, jotka koskivat tarvetta muuttaa tekoälysäädöksen liitteessä III olevaa luetteloa suuririskisistä käyttötapauksista ja tekoälysäädöksen 5 artiklassa esitettyä luetteloa kielletyistä tekoälyyn liittyvistä käytännöistä.
- (39) Komissio sai kuulemisessa yhteensä 547 vastausta eri sidosryhmiltä, kuten yrityksiltä, kansalaisjärjestöiltä, tiedeyhteisöltä, julkisilta laitoksilta ja yksityishenkilöiltä.¹⁴

3.2.1. Sidosryhmien näkemys tarpeesta tarkistaa tekoälysäädöksen 5 artiklassa säädetty kieltoluettelo

- (40) Vaikka suuri määrä sidosryhmiä piti nykyistä luetteloa riittävänä¹⁵, osa ehdotti lisäkieltojen sisällyttämistä luetteloon.¹⁶ Suurin osa vastanneista sidosryhmistä ei kannattanut minkään olemassa olevan kiellon poistamista.
- (41) Komissio arvioi sidosryhmien ehdotuksia lisäkieltojen sisällyttämiseksi soveltamalla edellä 2.1.1 jaksossa esitettyjä menetelmiä ja perusteita. Komissio pyrki erityisesti yksilöimään saaduista ehdotuksista käytännöt, joita voidaan pitää erityisen haitallisina ja loukkaavina ja jotka ovat ristiriidassa EU:n arvojen ja perusoikeuksien kanssa ja joita ei

¹³ [Komissio käynnistää julkisen kuulemisen suuririskisistä tekoälyjärjestelmistä | Euroopan oikeusportaali.](#)

¹⁴ Yhteensä 409 vastaajaa ilmoitti edustavansa jotakin organisaatiota. Eniten vastauksia tuli yritysten edustajilta (150 vastausta), yhdistysten edustajilta (93 vastausta) ja vastaajilta, jotka valitsivat vaihtoehdon ”muu organisaatio” (81 vastausta). Kansalaisjärjestöjen tai -yhdistysten vastausten määrä oli 56, kun taas tutkimuslaitokset (11 vastausta), yliopistot (7 vastausta), ajatushautomot (6 vastausta) ja kuluttajajärjestöt (5 vastausta) muodostivat kuulemiseen vastanneiden organisaatioiden edustajien vähemmistön. Yhteensä 138 vastaajaa ilmoitti toimivansa yksityishenkilöinä. Viimeksi mainitusta joukosta suurimpia ryhmiä olivat ne, jotka ilmoittivat olevansa muu riippumaton asiantuntija tai organisaatio, joilla on asiaankuuluvaa asiantuntemusta (35), tekoälyjärjestelmän tarjoajat (34) ja tiedeyhteisöt (28), kun taas 14 vastaajaa valitsi vaihtoehdon ”muu” ja 13 ilmoitti olevansa tekoälyjärjestelmän käyttöönottaja. Eräät toiset vastaajat, jotka ilmoittivat toimivansa yksityishenkilöinä, kertoivat, että heillä on yhteys kansalaisjärjestöön (7), muihin toimijoihin (3), elinkeinoyhdistykseen (2) tai valvontaviranomaiseen (2).

¹⁵ Vastaajien, jotka suoraan ilmaisivat tämän näkemyksen vastauksissaan, ja niiden, jotka eivät kommentoineet asiaa, katsottiin pitävän nykyistä kieltoluetteloa riittävänä.

¹⁶ Reilu 10 prosenttia vastaajista.

ole huomioitu riittävästi EU:n voimassa olevassa lainsäädännössä. Tämä lähestymistapa vaikutti arvioon siitä, oliko ehdotettujen lisäysten sisällyttäminen kiellettyjen tekoölyyn liittyvien käytäntöjen luetteloon perusteltua vai oliko kyseiset seikat otettu tarkoituksenmukaisemmin huomioon muissa tekoölynsäädöksen tai muun EU:n lainsäädännön sääntelymekanismeissa.

(42) Ehdotuksia arvioitaessa todettiin, että huomattava määrä niistä on jo otettu riittävästi huomioon tekoölynsäädöksen nykyisissä säännöksissä joko tekoölynsäädöksen 5 artiklassa säädetyissä kielloissa, tekoölynsäädöksen liitteessä III tai I kuvatussa suuririskisten tekoölyjärjestelmien luokittelussa tai tekoölynsäädöksen 50 artiklassa säädetyissä avoimuusvaatimuksissa. Osa ehdotuksista ei vaikuttanut täyttävän tekoölynsäädöksen mukaista kieltokynnystä, kun niitä arvioitiin tekoölyn nykyisen kehitysvaiheen ja käyttöönoton etenemisen sekä ilmoitettujen tekoölyyn liittyvien vaaratilanteiden perusteella.¹⁷

(43) Seuraavat sidosryhmien toistuvasti ilmaiset huolenaiheet merkittiin jatko-seurantaa ja arviointia varten:

- Useissa biometriikan alaa koskevilla ehdotuksilla keskityttiin tekoölynsäädöksen 5 artiklan 1 kohdan f alakohdassa tarkoitettua **tunteentunnistusteknologian** käyttökiellon laajentamiseen. Tällaisen teknologian käyttö on kiellettyä työpaikoilla ja oppilaitoksissa.¹⁸ Tällaisten tekoölyjärjestelmien käyttö luokitellaan suuririskiseksi kaikilla muilla aloilla tekoölynsäädöksen liitteen III 1 kohdan mukaisesti. Lisäksi tekoölynsäädöksen 50 artiklan 3 kohdassa edellytetään, että tunteentunnistusjärjestelmien käyttöönottajat ilmoittavat järjestelmien toiminnasta niille luonnollisille henkilöille, jotka altistuvat järjestelmille. Useat vastaajat ilmaisivat kuitenkin huolensa tällaisten järjestelmien käyttöönotosta arkaluonteisissa yhteyksissä, kuten muuttoliikkeen hallinnassa, ja ehdottivat, että niiden käyttö näillä erityisaloilla olisi kiellettävä nimenomaisesti sen sijaan, että niihin sovellettaisiin suuririskisiä käyttötapauksia koskevia sääntelyvaatimuksia. Koska ei ole empiiristä näyttöä siitä, etteikö tällaisten järjestelmien luokittelu suuririskiseksi riittäisi varmistamaan perusoikeuksien turvaamisen, komissio ei katso, että tekoölynsäädöksen 5 artiklaa olisi tältä osin välittömästi muutettava. Ala on kuitenkin merkitty tarkempaa tarkastelua varten.
- Useat sidosryhmät nostivat esiin sellaisten tekoölyjärjestelmien luokittelun, jotka **mahdollistavat pimeiden kaavojen käytön ja koukuttavan suunnittelun**. Komission tämänhetkinen arvio on, että tällaisten käytäntöjen haitallisimmat tapaukset kuuluvat jo olemassa olevien kieltojen piiriin ja ne on huomioitu tekoölynsäädöksen 5 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa luetelluissa kielloissa. Lisäksi nämä käytännöt voivat kuulua muun EU:n lainsäädännön, kuten sopimattomia kaupallisia menettelyjä

¹⁷ Esimerkiksi ehdotukset muuttoliikkeen hallinnassa käytettävien tekoölyjärjestelmien kieltämisestä, kuluttajien kanssa vuorovaikutuksessa olevissa tekoölysovelluksissa käytettävät äänikloonit tai tekoölyn luomat henkilöt, joita on käytetty poliittisessa viestinnässä.

¹⁸ Lukuun ottamatta tapauksia, joissa tekoölyjärjestelmä on tarkoitus ottaa käyttöön tai saattaa markkinoille lääketieteellisistä tai turvallisuuteen liittyvistä syistä.

koskevan direktiivin¹⁹ ja digipalvelusäädöksen²⁰, soveltamisalaan riippumatta siitä, hyödynnetäänkö niissä tekoälyä. Tällaiset käytännöt ovat kuitenkin edelleen merkittävä huolenaihe. Niiden kehitystä on tärkeää seurata tiiviisti sen arvioimiseksi, tarjoaako voimassa oleva EU:n lainsäädäntö edelleen riittävän suojan etenkin silloin, kun tekoälyjärjestelmät mahdollistavat pimeiden kaavojen käytön ja koukuttavan suunnittelun.

- Useat sidosryhmät kiinnittivät huomiota tekoälyjärjestelmiin, joilla **helpotetaan huijauksia ja luodaan alastonkuvia ja muita pahantahtoisia ja halventavia syvävääreännöksiä**. Nämä haitalliset käytännöt tunnistettiin myös vaaratilanneanalyysissä, ja niitä käsitellään tarkemmin jäljempänä 3.3.3 jaksossa.

3.2.2. Sidoryhmien näkemykset tarpeesta muuttaa tekoälysäädöksen liitteessä III lueteltuja käyttötapauksia

(44) Merkittävä määrä sidosryhmiä piti liitteessä III olevaa luetteloa suuririskisistä käyttötapauksista riittävänä²¹, mutta osa ehdotti uusien käyttötapauksien lisäämistä alojen otsikoihin, nykyisten käyttötapauksien laajentamista tai kyseenalaistivat sen, pitäisikö liitteeseen lisätä uusia alojen otsikoita.²² Suurin osa sidosryhmistä ei kannattanut yhdenkään nykyisen käyttötapauksen poistamista liitteestä III.

(45) Komissio arvioi, että suuri joukko vastaajien ehdotuksista on jo otettu riittävästi huomioon tekoälysäädöksen nykyisissä säännöksissä.²³ Muut ehdotukset uusien käyttötapauksien ja alojen otsikoiden sisällyttämiseksi arvioitiin ottaen huomioon tekoälysäädöksen 7 artiklassa luetellut perusteet (ks. edellä 2.1.2 jakso). Useita ehdotettuja käyttötapauksia tarkasteltiin, mutta niiden ei katsottu aiheuttavan haitan riskiä, joka olisi vähintään yhtä suuri kuin liitteessä III lueteltujen käyttötapauksien aiheuttamat riskit.²⁴ Osan sidosryhmien esittämistä huolenaiheista todettiin olevan todennäköisesti huomioitu jo liitteessä III olevassa luettelossa suuririskisistä käyttötapauksista, ja niitä on tarkoitus

¹⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/29/EY, annettu 11 päivänä toukokuuta 2005, sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta (sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi). (EUVL L 149, 11.6.2005, s. 22–39).

²⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2022/2065, annettu 19 päivänä lokakuuta 2022, digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (digipalvelusäädös). (EUVL L 277, 27.10.2022, s. 1–102).

²¹ Vastaajien, jotka suoraan ilmaisivat tämän näkemyksen vastauksissaan, ja niiden, jotka eivät kommentoineet asiaa, katsottiin pitävän liitteessä III olevaa luetteloa suuririskisistä tekoälyjärjestelmien käyttötapauksista riittävänä.

²² Noin 20 prosenttia vastaajista.

²³ Esimerkiksi ehdotukset tiettyjen biometristen järjestelmien luokitteluksi suuririskisiksi järjestelmiksi (sisältyvät jo liitteen III 1 kohtaan).

²⁴ Esimerkiksi tekoälyjärjestelmät, jotka on suunniteltu verkkopalvelujen tarjoajille sen varmistamiseksi, että yleistä etua koskevat audiovisuaaliset mediapalvelut saavat sopivan näkyvyyden, ja tietyt kotieläntaloudessa käytettävät tekoälyjärjestelmät.

selventää tarkemmin komission parhaillaan valmistelemissa suuririskisten tekoälyjärjestelmien luokittelua koskevissa suuntaviivoissa.²⁵

(46) Komissio on todennut, että seuraavia sidosryhmien toistuvasti esiin tuomia huolenaiheita on seurattava ja arvioitava aktiivisesti alati muuttuvien käytäntöjen valossa:

- Suuri määrä ehdotuksia koski **tekoälysäädöksen liitteen III 5 kohtaa**. Useat sidosryhmät huomauttivat, että 5 kohdan a alakohdassa ei viitata nimenomaisesti sellaisiin tekoälyjärjestelmiin, joita käytetään julkishallinnossa sosiaalietuuksien ja sosiaalisen asuntotarjonnan saatavuuden hallinnointiin. Lisäksi sidosryhmät totesivat 5 kohdan b alakohdan osalta, että vuokralaisten seulonnassa ja yksityisissä palveluissa (esimerkiksi televiestinnässä ja yleishyödyllisissä palveluissa) käytetyt tekoälyjärjestelmät eivät ole selvästi huomioitu. Mitä 5 kohdan c alakohtaan tulee, sidosryhmät olivat huolissaan siitä, että nykyinen suuririskinen käyttötapaus koskee ainoastaan henki- ja sairausvakuutusta, mutta ei muita olennaisia vakuutuksia (esimerkiksi autovakuutusta, ammattivastuuvakuutusta, kotivakuutusta ja työkyvyttömyysvakuutusta). Lisäksi ne ehdottivat, että 5 kohdan d alakohtaa laajennetaan kattamaan tekoälyjärjestelmät, jotka vaikuttavat ihmisten turvallisuuteen ja oikeuksiin vaikuttavaan hätäapuun liittyvään päätöksentekoon (esim. pakkoevakuointi, sulkutoimet). Sen lisäksi, että komissio totesi, että useista ehdotuksista on tehtävä lisäselvityksiä sen valmisteilla olevia suuririskisten järjestelmien luokittelua koskevia suuntaviivoja varten, tekoälyneuvosto seuraa tiiviisti tekoälyjärjestelmien käyttöönottoa tekoälysäädöksen liitteen III 5 kohdassa tarkoitetuilla aloilla ja erityisesti tilanteissa, joissa liitteessä III ei ole mainittu tiettyä suuririskistä käyttötapausta tiettyjen tekoälyjärjestelmien yhteydessä. Seurannassa tullaan keskittymään erityisesti empiiristen tietojen keräämiseen todellisista haitoista sekä mahdollisten sääntelyn puutteiden tunnistamiseen, joiden perusteella liitteen III 5 kohdassa olevaa luetteloa suuririskisistä käyttötapauksista tai yksittäisiä alojen otsikoita voidaan muuttaa tai täydentää.
- Eräs sidosryhmien kuulemisessa toistuvasti esiintynyt huolenaihe, jonka yksi jäsenvaltio toi esiin (ks. edellä oleva 3.1 jakso), koski **tekoälykumppaneita ja tekoälypohjaisia mielenterveyschattibotteja**. Sidoryhmät huomauttivat kuulemisessa tällaisista tekoälyjärjestelmistä sekä mahdollisesta tarpeesta muuttaa luetteloa kielletyistä tekoälyyn liittyvistä käytännöistä ja liitteessä III lueteltuja käyttötapausta tällaisten tekoälyjärjestelmien osalta. Kuten edellä on todettu, jos tällaiset järjestelmät vaikuttavat ihmisiin subliminaalisesti, manipuloidvasti tai harhaanjohtavasti tai hyödyntävät ihmisten haavoittuvuuksia tavalla, joka aiheuttaa haittaa, ne voivat kuulua tekoälysäädöksen 5 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa säädettyjen kieltojen piiriin. Jos tällaiset tekoälyjärjestelmät on suunniteltu tunnistamaan tunteita, ne voidaan luokitella suuririskisiksi tekoälysäädöksen liitteen III 1 kohdan c alakohdan mukaisesti. Myös avoimuusvelvoitteilla pyritään varmistamaan, että käyttäjät ovat tietoisia, että he ovat vuorovaikutuksessa tekoälypohjaisen chattibotin kanssa tai että kyseinen järjestelmä voi hyödyntää vuorovaikutustilanteessa tunteentunnistustoimintoa tai biometristä luokittelujärjestelmää.

²⁵ Esimerkiksi työelämässä ja tunteentunnistamiseen käytettäviä erityisiä tekoälyjärjestelmiä koskevat huolenaiheet.

Digipalvelusäädöksessä²⁶ ja EU:n tietosuojalainsäädännössä²⁷ annetaan soveltuvin osin lisätakeita. Koska tekoälykumppanien ja tekoälypohjaisten mielenterveyschattibottien käyttö lisääntyy, komissio katsoo, että niiden kehitystä on tärkeää seurata tiiviisti tulevana vuosina, jotta voidaan kerätä lisänäyttöä ja arvioida, puuttuuko nykyinen lainsäädäntökehys riittävästi niiden mahdollisesti aiheuttamiin riskeihin.

- Eräät sidosryhmät ehdottivat, että **perinnässä ja ulosotossa käytettävät tekoälyjärjestelmät** luokiteltaisiin suuririskisiksi, ja totesivat tällaisten järjestelmien käytön yleistyvän energia-, televiestintä- ja rahoituspalvelujen tarjoajien keskuudessa. Tällaiset tekoälyjärjestelmät voisivat mahdollisesti kuulua jonkin tekoälysäädöksen liitteen III 5 tai 8 kohdan alojen otsikon piiriin. Komissio seuraa näitä järjestelmiä edelleen nähdäkseen, kuinka intensiivisesti niitä otetaan käyttöön ja millaista haittaa ne voivat aiheuttaa erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien kuluttajien kannalta.
- Useat sidosryhmät ehdottivat tekoälysäädöksen liitteen III 2 kohdan soveltamisalan laajentamista **kriittisen infrastruktuurin** alalla käytettävien tekoälyjärjestelmien osalta. Ne ehdottivat, että tähän alaan olisi sisällytettävä paitsi turvakomponentteina toimivat tekoälyjärjestelmät myös laajempi valikoima infrastruktuurin luotettavuuden ja jatkuvuuden kannalta elintärkeitä järjestelmiä. Näiden ehdotusten perusteella tekoälyjärjestelmien seuranta tällä alalla on jatkettava, jotta voidaan arvioida niiden käyttöönottoastetta sekä mahdollisia haittoja, joita tällaiset järjestelmät voivat aiheuttaa käytännössä.

3.3. Empiirinen tutkimus: tekoälyyn liittyviä vaaratilanteita käsittelevien tietokantojen ja muiden lähteiden analysointi

(47) Tässä kertomuksessa tarkasteltiin ja analysoitiin myös asiaankuuluvien tekoälyyn liittyviä vaaratilanteita käsittelevien tietokantojen tietoja. Tämän asiakirjatutkimuksen tarkoituksena oli tunnistaa tekoälyjärjestelmiin liittyvät vaaralliset käytännöt ja aiemmin sattuneet vaaratilanteet, joista voitaisiin saada empiiristä näyttöä toteutuneista terveyteen,

²⁶ Digipalvelusäädöksessä kielletään rajapintojen manipulatiivinen suunnittelu (pimeät kaavat) ja velvoitetaan erittäin suurten verkkoalustojen ja erittäin suurten verkossa toimivien hakukoneiden tarjoajat tunnistamaan, arvioimaan ja analysoimaan kaikki järjestelmäriskit, joita aiheutuu niiden palvelujen ja niihin liittyvien järjestelmien, mukaan lukien algoritmiset järjestelmät, suunnittelusta ja toiminnasta (digipalvelusäädöksen 34 artikla). Palveluntarjoajien on myös otettava käyttöön kohtuullisia, oikeasuhteisia ja tehokkaita riskinvähentämistoimenpiteitä, mukaan lukien algoritmisten järjestelmiensä testaus ja mukauttaminen (digipalvelusäädöksen 35 artikla). Lisäksi digipalvelusäädöksen mukaan alaikäisten käytettävissä olevien verkkoalustojen tarjoajien on otettava käyttöön asianmukaiset ja oikeasuhteiset toimenpiteet, joilla varmistetaan alaikäisten korkeatasoinen yksityisyys ja turvallisuus niiden palvelussa (digipalvelusäädöksen 28 artiklan 1 kohta). Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2065, annettu 19 päivänä lokakuuta 2022, digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (digipalvelusäädös). (EUVL L 277, 27.10.2022, s. 1–102).

²⁷ Esimerkiksi yleisessä tietosuoja-asetuksessa vahvistetut tietojenkäsittelyperiaatteet ja rekisteröityjen oikeudet, joita sovellettaisiin tekoälyjärjestelmän yhteydessä esimerkiksi, kun henkilötietoja käytetään tekoälyjärjestelmän kehittämiseen tai ne syötetään tekoälyjärjestelmään tai tuotetaan tekoälyjärjestelmässä sen käyttöönoton aikana. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus). (EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1–88).

turvallisuuteen ja perusoikeuksiin kohdistuvista riskeistä arvioinnin tueksi. Vaikka seuraavassa osiossa tehty empiirinen selvitys tarjoaa lisälähteen pyrittäessä kartoittamaan saatavilla olevaa tietoa tekoälyjärjestelmien aiheuttamista haitoista ja vaaratilanteista, sillä on luontaiset rajoituksensa, koska analysoidut vaaratilanteita käsittelevät tietokannat eivät sisällä täydellisiä ja varmennettuja tietoja kaikista tekoälyyn liittyvistä vaaratilanteista. Monet vaaratilanteista ovat myös luonteeltaan maailmanlaajuisia eivätkä rajoitu Eurooppaan, eikä yksityiskohtaisia tietoja vaaratilanteiden luokitteluun asianmukaisesti tekoälylain nojalla ole aina saatavilla.

3.3.1. Tietokannat ja aikataulu

- (48) Tärkein tässä asiakirjatutkimuksessa tarkasteltu tietokanta oli Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) tekoälyyn liittyvien vaaratilanteiden ja riskien seurantarjestelmä (AI Incidents and Hazards Monitor, AIM)²⁸. Tämä tietokanta on maksuton avoimen lähdekoodin hanke, jonka tarkoituksena on indeksoida tekoälyjärjestelmien käyttöönoton myötä reaali maailmassa toteutuneet haitat tai läheltä piti -tapaukset. Tietokanta on tekoälylähtöinen, ja se kerää tietoa tekoälyyn liittyvistä vaaratilanteista julkisista lähteistä (lähinnä tiedotusvälineissä käsitellyistä tekoälyyn liittyvistä vaaratilanteista). Toinen tutkimuksessa käytetty tietokanta oli Massachusetts Institute of Technologyn (MIT)²⁹ tekoälyriskirekisteri³⁰. Tietokantaa analysoitiin pääasiassa vaaratilanneanalyysin menetelmien suunnittelua varten.
- (49) Näissä vaaratilanteita käsittelevissä tietokannoissa julkaistiin vain lyhyet yhteenvedot ilmoitetuista vaaratilanteista, joten niihin perustuvat analyysit olivat osittain rajallisia. Lyhyet kuvaukset eivät mahdollista johdonmukaista ja tarkkaa vaaratilanteiden ominaisuuksien arviointia, eikä tapausten täsmällinen luokittelu tässä kertomuksessa käytetyllä menetelmällä ole aina mahdollista, kuten edellä 2.1 jaksossa on kuvattu. Näiden rajoitusten ja puutteiden vuoksi tässä kertomuksessa käytetään yleispäteviä määrällisiä ilmaisuja (kuten ”huomattava osa” tai ”pieni osa”) täsmällisten vaaratilannetietojen sijaan.
- (50) Jotta vaaratilanteiden analysointiin olisi riittävästi aikaa, kertomusta varten analysoitiin ainoastaan 1. tammikuuta 2024 (tekoälysäädöstä koskevien neuvottelujen päätyttyä) ja 31. toukokuuta 2025 välisenä aikana ilmoitetut vaaratilanteet. OECD:n tekoälyyn liittyvien vaaratilanteiden ja riskien seurantarjestelmässä raportoitiin tänä aikana yhteensä 3 791 tapausta.

28

Saatavilla

osoitteessa:

https://oecd.ai/en/incidents?search_terms=%5B%5D&and_condition=false&from_date=2014-01-01&to_date=2025-05-27&properties_config=%7B%22principles%22:%5B%5D.%22industries%22:%5B%5D.%22harm_types%22:%5B%5D.%22harm_levels%22:%5B%5D.%22harmed_entities%22:%5B%5D%7D&only_threats=false&order_by=date&num_results=20.

²⁹ Tässä rekisterissä on kolme osaa: i) tekoälyriskitietokanta, ii) tekoälyriskien kausaaliluokitus (luokitellaan, miten, milloin ja miksi tekoälyriskejä esiintyy) ja tekoälyriskien osa-alueuokitus, jossa tekoälyriskit luokitellaan seitsemään osa-alueeseen (esim. väärä tieto) ja 24 alaosaa-alueeseen (esim. väärä tai harhaanjohtava tieto).

³⁰ Saatavilla osoitteessa: <https://airisk.mit.edu/>.

3.3.2. Ilmoitettujen vaaratilanteiden luokittelu

- (51) Analyysin ensimmäinen vaihe oli kaikkien ilmoitettujen 3 791 vaaratilanteen luokittelu kuuteen luokkaan. Nämä luokat olivat:
1. vaaratilanteet, jotka eivät kuulu tekoälysäädöksen soveltamisalaan;
 2. vaaratilanteet, jotka on todennäköisesti huomioitu tekoälysäädöksen liitteessä I;
 3. vaaratilanteet, jotka on todennäköisesti huomioitu tekoälysäädöksen 50 artiklassa;
 4. vaaratilanteet, joihin liittyy hypoteettisia riskejä, mutta jotka eivät ole ilmoittamishetkellä aiheuttaneet haittaa;
 5. vaaratilanteet, jotka on mahdollisesti huomioitu (tai voidaan huomioda) tekoälysäädöksen 5 artiklassa; sekä
 6. vaaratilanteet, jotka on mahdollisesti huomioitu (tai voidaan huomioda) tekoälysäädöksen liitteessä III.
- (52) Vaikka luokkiin 1–4 kerättiin tietoa tekoölyyn liittyvien vaaratilanteiden olosuhteiden ymmärtämiseksi paremmin, vain luokkiin 5 ja 6 kuuluvia tapauksia analysoitiin edelleen tässä kertomuksessa käytetyn menetelmän ja edellä mainittujen perusteiden mukaisesti (ks. 2.1 jakso).
- (53) Analyysi osoitti, että lähes puolet kaikista ilmoitetuista vaaratilanteista kyseisenä ajanjaksona ei kuulunut tekoälysäädöksen piiriin tai oli huomioitu riittävän kattavasti muissa EU:n välineissä.³¹ Lisäksi noin 10 prosenttia ilmoitetuista vaaratilanteista oli todennäköisesti huomioitu tekoälysäädöksen liitteessä I³², ja näin ollen niiden riskejä tullaan lieventämään, kun kyseisiä tekoälysäädöksen sääntöjä aletaan soveltaa. Osa ilmoitetuista vaaratilanteista vaikutti kuuluvan tekoälysäädöksen 50 artiklan soveltamisalaan³³, minkä vuoksi voidaan olettaa, että niiden riskit lievenevät, kun tekoälysäädöksen tätä osaa aletaan soveltaa. Osa ilmoitetuista vaaratilanteista oli hypoteettisia vaaratilanteita, joten niitä ei analysoitu tarkemmin. Analyysissa otettiin huomioon vain todelliset vahingot, jotka ovat kohtuullisen todennäköisesti johtuneet vaaratilanteesta.
- (54) Noin 30 prosenttia ilmoitetuista vaaratilanteista edellyttivät komission mielestä tarkempaa analyysiä. Noin kaksi kolmasosaa näistä tilanteista joko kuului tekoälysäädöksen 5 artiklan soveltamisalaan tai niitä pidettiin niin merkittävänä, että on tarpeen arvioida, täyttävätkö ne kiellettyjen tekoölyyn liittyvien käytäntöjen luetteloon sisällyttämisen perusteet (ks. 2.1.1 jakso edellä). Loput eli kolmasosa tarkempaa analyysiä varten yksilöidyistä vaaratilanteista kuuluivat todennäköisesti tekoälysäädöksen liitteessä

³¹ Nämä vaaratilanteet liittyivät yleensä kysymyksiin, joita käsitellään muussa asiaankuuluvassa EU:n lainsäädännössä, kuten tietosuojaloukkauksiin, jotka kuuluvat yleisen tietosuoja-asetuksen piiriin. Lisäksi monet näistä tapauksista koskivat tekijänoikeusriitoja, joita käsitellään muun muassa EU:n tekijänoikeuslainsäädännössä. Lisäksi useat vaaratilanteet liittyivät jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluviin aloihin, kuten tekoölyn käyttöön sotilasovelluksissa.

³² Tällaiset tapaukset koskivat pääasiassa lääkinnällisissä laitteissa tai itseohjautuvissa ajoneuvoissa käytetyistä tekoälysovelluksista johtuvia vahinkoja.

³³ Nämä tapaukset koskevat syväväärennöksiä, joihin ole lisätty asianmukaisia vesileimoja tai muita läpinäkyvyyttä koskevia toimenpiteitä.

III olevan luettelon suuririskisistä käyttötapauksista soveltamisalaan.³⁴ Oli kuitenkin tarkistettava, onko kyseiset vaaratilanteet otettu huomioon liitteen III luettelossa suuririskisistä käyttötapauksista. Mikäli ei, oli arvioitava, täyttävätkö ne tekoälysäädökseen liitteeseen III sisällyttämisen perusteet (edellä 2.1.2 jaksossa käsitellyt perusteet).

3.3.3. Jatkoarviointia varten tunnistettujen vaaratilanteiden arviointi

(55) Analyysin toisessa vaiheessa arvioitiin, koskivatko tekoälysäädöksen 5 artiklassa säädetty kiellot tai liitteessä III luetellut käyttötapaukset yksityiskohtaisempaa analysointia edellyttäneitä vaaratilanteita (30 prosenttia ilmoitetuista vaaratilanteista). Jos vaaratilanteiden ei todettu kuuluvan kyseisten säännösten piiriin, arvioinnissa pyrittiin määrittämään, onko näitä säännöksiä tarvetta muuttaa lisäämällä niihin tai poistamalla niistä käyttötapauksia.

Vaaratilanteet, jotka mahdollisesti kuuluvat tekoälysäädöksen 5 artiklassa lueteltujen kiellettyjen tekoälyyn liittyvien käytäntöjen soveltamisalaan

(56) Osa arvioituista vaaratilanteista, jotka voivat kuulua tekoälysäädöksen 5 artiklassa säädettyjen kieltojen soveltamisalaan, vaikutti jo kuuluvan tämän säännöksen piiriin.³⁵ Joidenkin vaaratilanteiden ei voitu katsoa kuuluvan tekoälysäädöksen 5 artiklassa säädettyjen kieltojen piiriin tai jättää niiden ulkopuolelle, koska asiasta ei ollut saatavilla riittävästi tietoa konkreettisen arvioinnin suorittamiseksi.

(57) Komissio havaitsi kuitenkin huomattavan määrän vaaratilanteita, jotka liittyvät mahdollisesti tekoälysäädöksen 5 artiklassa säädettyihin kiellettyihin käytäntöihin tai samankaltaisiin käytäntöihin, joilla on erityisen haitallisia ja loukkaavia vaikutuksia, ja joita ei ole nimenomaisesti mainittu kyseisessä säännöksessä. Kyseiset vaaratilanteet arvioitiin edellä 2.1.1 jaksossa kuvattujen perusteiden mukaisesti. Komissio nosti tämän analyysin pohjalta esiin seuraavat osa-alueet:

- Tekoälyjärjestelmät, jotka on tarkoitettu tai jotka pystyvät tuottamaan **alastonkuvia ja seksuaalisesti sopimattomia syvävääreännöksiä todellisista ihmisistä ilman suostumusta**, mukaan lukien alaikäiset. Komissio on analysoinut, voisivatko sellaisille tekoälyjärjestelmille asetetut kiellot, joissa käytetään tarkoituksellisesti manipuloivia tai harhaanjohtavia tekniikoita (tekoälysäädöksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohta) tai hyödynnetään ikään, vammaan tai erityiseen sosiaaliseen tai taloudelliseen tilanteeseen liittyviä haavoittuvuuksia (5 artiklan 1 kohdan b alakohta) ja joilla aiheutetaan näin merkittävää haittaa, kattaa myös tekoälyjärjestelmät, jotka tuottavat lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa kuvamateriaalia ja seksuaalisesti sopimatonta kuvamateriaalia ilman suostumusta. Komission päätelmä on, että nämä käytännöt eivät kuulu tekoälysäädöksen 5 artiklan 1 kohdan a tai b alakohdan soveltamisalaan, koska niillä ei manipuloida lapsia ja uhreja alistumaan haitalliseen käyttäytymiseen.

³⁴ Suurimmassa osassa tapauksia nämä vaaratilanteet koskivat tekoälyn käyttöä biometriseen tunnistamiseen lainvalvonnassa, rajavalvonnassa, keskeisissä palveluissa, yleissivistävissä ja ammatillisissa oppilaitoksissa sekä oikeudenhoidossa ja demokraattisissa prosesseissa.

³⁵ Vaaratilanteet, jotka mahdollisesti kuuluivat tekoälysäädöksen 5 artiklan soveltamisalaan, koskivat useita eri aiheita, kuten reaaliaikaista biometristä tunnistamista tai tunteentunnistusta työpaikalla.

- **Huijausten ja talouspetosten tekemisen helpottamiseen** tarkoitetut tekoälyjärjestelmät voivat mahdollisesti kuulua tekoälysäädöksen 5 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan soveltamisalaan, jos näiden säännösten edellytykset täyttyvät, mukaan lukien merkittävän taloudellisen haitan kynnsarvo. Tämä edellyttää väistämättä myös uskottavaa syy-yhteyttä toteutuneen tai kohtalaisen todennäköisesti toteutuvan taloudellisen haitan ja tekoälyjärjestelmän käytön (esimerkiksi perheenjäseneksi tekeytyminen syväväarennöksen avulla) välillä. Komissio katsoo, että on tärkeää arvioida, miten jäsenvaltioiden tapa tulkita merkittävän taloudellisen haitan vaatimusta kehittyä ja miten se vaikuttaa siihen, miten tällaiset haitalliset ja petolliset tekoälyyn liittyvät käytännöt on huomioitu tekoälysäädöksen 5 artiklassa säädetyissä kielloissa.

Liitteessä III määritettyihin suuririskisiin käyttötapauksiin liittyvät vaaratilanteet

- (58) Tekoälysäädöksen liitteessä III olevan suuririskisiä käyttötapauksia koskevan luettelon aloihin kuuluvien vaaratilanteiden analysointi osoitti, että huomattava osa vaaratilanteista oli jo todennäköisesti huomioitu liitteessä luetelluissa erityisissä käyttötapauksissa.³⁶ Lisäksi joidenkin ilmoitettujen vaaratilanteiden ei arvioitu aiheuttavan haitan riskiä, joka olisi vähintään yhtä suuri kuin tekoälysäädöksen liitteessä III kuvattujen käyttötapauksien aiheuttama riski.³⁷ Pienempää osaa vaaratilanteista ei voitu luokitella lopullisesti, koska niistä saadut tiedot olivat riittämättömät.
- (59) Huomattavan määrän vaaratilanteita todettiin kuuluvan tekoälysäädöksen liitteessä III lueteltuihin alojen otsikoihin. Niitä ei kuitenkaan huomioitu nimenomaisesti kyseisissä säännöksissä luetelluissa käyttötapauksissa. Kyseiset vaaratilanteet arvioitiin edellä 2.1.2. jaksossa kuvattujen perusteiden mukaisesti. Komissio merkitsi tämän analyysin pohjalta seuraavat alat jatkoseurantaa ja tiedonkeruuta varten:
- Merkittävä osa vaaratilanteista liittyi **poliittisiin disinformaatiokampanjoihin**, jotka kuuluvat temaattisesti liitteen III 8 kohdassa lueteltujen oikeudenhoidon ja demokraattisten prosessien alaan, mutta joita ei ole nimenomaisesti mainittu liitteessä luetelluissa käyttötapauksissa. Tällaiset disinformaatiokampanjat koskivat suurelta osin syväväarennysvideoita ja -kuvia, joiden aiheuttamia riskejä on jo jossain määrin käsitelty tekoälysäädöksen 50 artiklassa. Lisäksi osaan tällaisista tekoälyjärjestelmistä

³⁶ Biometriikkaan liittyvät vaaratilanteet (liitteen III 1 kohta) koskivat useassa tapauksessa tekoälyjärjestelmiä, joita käytettiin valvontakameroissa kasvojen etätunnistukseen epäiltyjen tunnistamiseksi. Työllisyyden alalla tunnistettiin vaaratilanteita, jotka liittyvät palkkaus- ja irtisanomisprosessien optimoinnissa käytettyihin tekoälyjärjestelmiin, kuten ansioluetteloiden skannaukseen tai työntekijöiden valvontaan työssä käytettävillä alustoilla. Keskeisten palvelujen saatavuuteen ja käyttöön liittyvät ilmoitetut vaaratilanteet koskivat useassa tapauksessa tilannetta, jossa tekoälypohjainen algoritmi on tulkinnut asumistukea saavan henkilön syyllistyneen petokseen, mikä on johtanut tarpeettomiin tutkimuksiin ja loukannut henkilön oikeuksia. Lainvalvonnan alalla vaaratilanteet koskivat muun muassa tekoälyn käyttöä perheväkivallan uhrien kohtaamien riskien arvioimiseksi. Rajavalvonnassa vaaratilanteet liittyivät maahanmuuttajien jäljittämiseen ja kasvojen tunnistamiseen kameroiden avulla.

³⁷ Useissa tapauksissa tekoälykameroita käytettiin liikenne rikkomusten havaitsemiseen tai väkijoukon tiheyden seurantaan ja turvallisuuden varmistamiseen yleisötapauksissa. Tällaiset tekoälykäytöt liittyvät lainvalvontaan. Niihin ei näytä kuitenkaan liittyvän haitan riskiä, joka olisi vähintään yhtä suuri kuin muiden liitteen III 6 kohdassa lueteltujen suuririskisten tekoälyjärjestelmien aiheuttaman haitan tai kielteisen vaikutuksen riski. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että tällaiset tekoälykäytöt koskevat tyypillisesti hallinnollisia rikkomuksia, joiden seuraukset ovat vähemmän rajoittavia kuin rikoksiin liittyvät tekoälykäytöt, tai joita käytetään turvallisuuden varmistamiseen ilman suoraa vaikutusta perusoikeuksiin. Näin ollen tällaiset tekoälyn käyttötapaukset eivät tällä hetkellä edellytä liitteen III muuttamista.

voidaan soveltaa tekoälysäädöksen 5 artiklan 1 kohdan a tai b alakohdassa säädettyjä kieltoja edellyttäen, että kaikki siinä säädetyt edellytykset täyttyvät. Lisäksi digipalvelusäädöksessä ja poliittisen mainonnan avoimuudesta ja kohdentamisesta annetussa asetuksessa³⁸ käsitellään joitakin poliittiseen disinformaatioon liittyviä kysymyksiä. Hiljattain hyväksytyssä eurooppalaisen demokratian kilpeä koskevassa tiedonannossa³⁹ esitetään lisätoimenpiteitä ja -aloitteita. Komissio arvioi ja selventää tulevissa suuririskisten tekoälyjärjestelmien luokittelua koskevissa suuntaviivoissaan, voitaisiinko osa tällaisista tekoälyyn liittyvistä käytännöistä luokitella tekoälyjärjestelmiksi, joita on tarkoitus käyttää vaikuttamaan vaalin tai kansanäänestyksen tulokseen tai luonnollisten henkilöiden äänestyskäyttäytymiseen heidän äänestäessään vaaleissa tai kansanäänestyksissä.

Päätelmät

- (60) Komissio laatii tämän kertomuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle tekoälysäädöksen 112 artiklan 1 kohdassa säädettyjen komission velvoitteiden täyttämiseksi. Tässä kertomuksessa esitetyt havainnot toimitetaan näiden toimielinten käsiteltäviksi.
- (61) Ottaen huomioon puolueetonta ja osallistavaa menetelmää noudattavan arvioinnin, jota tehtiin tekoälysäädöksen 112 artiklan 1 kohdassa edellytettyä uudelleentarkastelua varten, komissio toteaa mahdollisen sääntelyvajeen liittyen tekoälyjärjestelmiin, jotka tuottavat lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa kuvamateriaalia ja intiimiä sisältöä ilman suostumusta ja joita ei ole kielletty tekoälysäädöksen 5 artiklassa, ja analysoi asiaa tarkemmin. Koska tekoälysäädöksen kiellettyjä tekoälyyn liittyviä käytäntöjä koskevia säännöksiä alettiin soveltaa 2. helmikuuta 2025 ja täytäntöönpanosääntöjä ei vielä sovelleta, muiden erityisen haitallisten ja loukkaavien ja EU:n arvojen ja perusoikeuksien vastaisten tekoälyyn liittyvien käytäntöjen arviointi on vasta varhaisessa vaiheessa eikä tekoälysäädöksessä säädetyistä kielloista ole vielä käytännön kokemusta. Tekoälysäädöksen 5 artiklan soveltamista voidaan arvioida konkreettisemmin vasta, kun kieltoja on sovellettu vähintään vuosi ja yhteisiä haasteita tai sääntelyn puutteita alkaa ilmetä. Vastaavasti suuririskisiä tekoälyjärjestelmiä koskevien sääntöjen toimivuuden arviointi ja sellaisten järjestelmien käytössä mahdollisesti esiintyvien puutteiden tunnistaminen, jotka aiheuttavat suuren riskin ihmisten terveydelle ja turvallisuudelle tai perusoikeuksille, helpottuvat sitten, kun suuririskisten tekoälyjärjestelmien luokittelua koskevat komission suuntaviivat on julkaistu ja asiasta on saatu käytännön kokemuksia. On myös odotettavissa, että tekoälysäädöksen mukaisesti perustetut sääntelyn testiympäristöt tarjoavat sääntelyyn liittyvän oppimisen ja näytön keruun mekanismin, joka

³⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/900, annettu 13 päivänä maaliskuuta 2024, poliittisen mainonnan avoimuudesta ja kohdentamisesta. (EUVL L, 2024/900, 20.3.2024).

³⁹ Yhteinen tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle. Eurooppalainen demokratian kilpi: vahvojen ja selviytymiskykyisten demokratioiden voimaannuttaminen. Bryssel 12.11.2025. JOIN(2025)791 final.

auttaa tunnistamaan mahdollisia sääntelyn puutteita ja tulkintahaasteita. Kerätyn näytön ja tässä kertomuksessa tehdyn arvioinnin perusteella komissio on kuitenkin merkinnyt tiettyjä tekoälyjärjestelmiä seurattaviksi ja analysoitaviksi myöhemmissä uudelleentarkasteluissa.

- (62) Tekoälysäädöksen soveltamista valvovia markkinavalvontaviranomaisia kannustetaan tulevana vuosina arvioimaan saamansa käytännön valvonta- ja täytäntöönpanokokemuksen perusteella, onko haitalliset ja erityiset sovellukset, joihin liittyy suuri väärinkäytön mahdollisuus, huomioitu riittävän kattavasti tekoälysäädöksen 5 artiklassa säädetyissä kielloissa. Vastaavasti kun suuririskisiä tekoälyjärjestelmiä koskevia sääntöjä aletaan soveltaa ja täytäntöönpano alkaa, olisi kiinnitettävä erityistä huomiota tekoälyjärjestelmiin, jotka voisivat kuulua johonkin liitteessä III luetelluista aloista, mutta joita ei nimenomaisesti mainita nykyisessä luettelossa suuririskisistä käyttötapauksista. Näillä toimilla tuotetaan näyttöön perustuvaa tietoa tekoälysäädöksen 112 artiklan 1 kohdan nojalla hyväksyttävistä tulevista komission kertomuksista varten ja autetaan komissiota arvioimaan, onko tekoälysäädöksen 5 artiklan ja liitteen III soveltamisala riittävä myös tulevaisuudessa. Näin tasoitetaan tietä tietoon perustuvalla, puolueettomalla ja näyttöön perustuvalla uudelleentarkastelulle ja tekoälysäädöksen asiaankuuluvien säännösten mahdolliselle tarkistamiselle.
- (63) Tekoälysäädöksen 112 artiklan 1 kohdan mukaisesti komissio arvioi vuosittain tekoälysäädöksen 5 artiklassa säädettyä luetteloa kielletyistä tekoälyyn liittyvistä käytännöistä ja liitteessä III esitettyä luetteloa suuririskisistä tekoälyjärjestelmien käyttötapauksista tekoälysäädöksen 97 artiklassa säädetyn säädösvallan siirron keston päättymiseen saakka. Komission seuraava tekoälysäädöksen 112 artiklan mukainen arviointi on näin ollen määrä suorittaa vuonna 2026. Kun se on saatettu päätökseen, komissio julkaisee havaintonsa kertomuksessaan.
- (64) Jotta varmistetaan asiaankuuluvien tietojen johdonmukainen ja järjestelmällinen kerääminen ennen vuoden 2026 arviointia, komissio aikoo huolehtia jatkuvasta seurannasta kansallisella ja EU:n tasolla. Tekoälytoimisto tekee tätä varten yhteistyötä tekoälyneuvoston ja jäsenvaltioiden kansallisten toimivaltaisten viranomaisten kanssa sekä kuulee tarvittaessa jo perustettuja kansallisten yhteyspisteiden yhteistyöverkostoja asianomaisilla aloilla. Tulevassa kertomuksessa tullaan kiinnittämään erityistä huomiota aloihin, jotka komissio on yksilöinyt jatkoseurantaa ja näytön keräämistä varten. Lisäksi seurataan teknologian kehitystä sekä mahdollisia olennaisia muutoksia tekoälyjärjestelmien käytössä, niiden vaikutuksia ja uusia riskejä.
- (65) Kun tekoälysäädöksen täytäntöönpano on aloitettu ja käytännön kokemusta sen toimivuudesta on saatu, komissio arvioi, käsitelläänkö tekoälyyn liittyviä riskejä riittävästi nykyisessä EU:n lainsäädännössä tarkastelemalla, miten tekoälysäädös on vuorovaikutuksessa muiden EU:n kehysten kanssa ja miten se täydentää niitä terveyteen, turvallisuuteen ja perusoikeuksiin kohdistuvien riskien torjunnassa. Erityistä huomiota tullaan kiinnittämään tekoälysäädöksen ja digipalvelusäädöksen, datanhallinta-asetuksen, poliittisen mainonnan avoimuudesta ja kohdentamisesta annetun asetuksen sekä kuluttajansuojaa ja tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevan säännösten kaltaisten välineiden yhdenmukaisuuteen ja käytännön vuorovaikutukseen. Tällaisella analyysillä olisi pyrittävä selvittämään, missä määrin horisontaaliset säännöt, alakohtaiset velvoitteet, datanhallintamekanismit ja tuotteisiin liittyvät suojatoimet voivat yhdessä hillitä

asiaankuuluvia riskejä, ja toteamaan näin, onko uusien sääntelytoimien käyttöönotto tarpeen.